

175

GENER
2013

ASSASSINAT A PARÍS: Les negociacions amb el PKK han de continuar

Eduard Soler i Lecha, Investigador Principal, CIDOB

Turquia podria tenir la pau a l'abast de la mà. Que el PKK, el Partit dels Treballadors del Kurdistan, deixi les armes comença a ser una possibilitat real. La setzena economia del món, que aspira a estar entre les deu primeres d'aquí deu anys, no pot desapropiar aquesta oportunitat. Mantenir part del seu territori sumit en el subdesenvolupament, amb milers de persones que no poden tornar als seus pobles, amb una situació social altament inflamable i pendent sempre de l'amenaça terrorista, perjudica el creixement, la modernització i el prestigi internacional de tota Turquia. Sense que el PKK renunciï expressament a la violència i opti sense ambigüitats per la lluita política dins de la legalitat, la pau és impossible. Tanmateix, perquè la pau sigui duradora, aquesta no pot limitar-se a un acord amb el líder d'un grup armat.

Les autoritats turques han mogut fitxa llançant el "Procés d'Imrali", en referència al nom de la presó en què Abdullah Öcalan, líder del PKK està empresonat en règim d'aïllament. Les autoritats turques han fet públic que els serveis d'intel·ligència estan negociant directament amb Öcalan, un dels personatges més demonitzats per l'opinió pública. Després es va anunciar que el Partit de la Pau i la Democràcia (BDP), un partit legal que serveix d'altaveu del nacionalisme kurd a les institucions turques, se sumava al procés. Membres del BDP s'han entrevistat ja amb Öcalan i també negocien amb les autoritats turques.

Però el recent assassinat de tres militants kurdes a París, una d'elles cofundadora del PKK, va caure com un gerro d'aigua freda. Hi ha diferents hipòtesis sobre l'autoria d'aquest crim però totes porten a una mateixa conclusió: els qui van ordenar el triple assassinat intenten boicotejar les negociacions en curs. Per ara no ho ha aconseguit, el procés segueix viu i els responsables de les negociacions han demanat que s'evitin les provocacions i persisteixen en el seu objectiu. Així i tot, esbrinar qui va planificar l'assassinat de París podria donar pistes sobre qui i com podria tornar a boicotejar les negociacions.

Una hipòtesi, la que sostenen els nacionalistes kurds, situa la responsabilitat en algun grup ultra-nacionalista turc que podria haver actuat en solitari o amb la complicitat

del que s'ha anomenat el "deep state", l'"Estat profund ". És a dir, amb organitzacions no formals dins dels cossos de seguretat que actuen al marge de les instruccions governamentals per defensar el que ells consideren que són els interessos de l'Estat.

La hipòtesi alternativa, en què es recolzen les autoritats turques, apunta cap a una venjança dins del PKK o fins i tot entre grups kurds rivals. Com és habitual que passi, hi ha dues branques dins del PKK, la política i la militar, i també sensibilitats diferents: aquells que estan disposats a negociar amb l'Estat a canvi d'un reconeixement progressiu de drets i aquells que mantenen posicions maximalistes i advoquen per la lluita armada com a resposta. La creixent inestabilitat a l'Orient Mitjà, amb la profunda crisi oberta a Síria i l'alt nivell d'autonomia que gaudeix el Kurdistan iraquès, afegeix més incerteses i més actors dins de la constel·lació d'un nacionalisme kurd menys cohesionat del que sol pensar-se.

El precedent irlandès, amb el sorgiment de l'IRA-Autèntic en resposta al procés de pau iniciat amb l'IRA però també l'experiència espanyola, amb les venjances dins de la mateixa ETA i també amb la guerra bruta contra el terrorisme duta a terme pels GAL, són exemples eloqüents de fins a quin punt les dues hipòtesis són plausibles. En un procés d'aquest tipus, grups radicalitzats poden desenvolupar una agenda pròpia amb l'objectiu d'avortar processos de negociacions, bé sigui a través d'accions terroristes, bé sigui eliminant físicament a alguns dels seus actors.

Correspon a les autoritats franceses, en col·laboració amb els serveis d'intel·ligència de Turquia i d'altres països, intentar aclarir l'autoria de l'assassinat. Però correspon al govern turc, així com als líders del PKK i el BDP, crear condicions perquè aquesta provocació no faci saltar pels aires el procés de negociació ja iniciat i que el PKK segueixi els passos de l'IRA, d'ETA i, més recentment, de la guerrilla colombiana de les FARC.

Hi ha precedents recents de fracàs i és sobre aquesta experiència que cal construir. Els escassos fruits de l'obertura democràtica, de vegades anomenada també obertura kurda, iniciada el 2005 pel partit d'Erdogan i les fallides negociacions, que van tenir lloc a Oslo els anys 2010 i 2011 entre membres PKK i del MIT, el servei d'intel·ligència turc, serviran per identificar l'agenda de negociació, els errors que no s'haurien de repetir i les línies vermelles de les dues parts.

Les negociacions a Imrali, és a dir, amb Öcalan, han de continuar però el procés ha de ser inclusiu. La pau es construirà amb el desarmament del PKK però també encaixant les reivindicacions kurdes expressades democràtica i pacíficament en una nova constitució turca, aturant el fenomen de la guerra bruta contra el terrorisme, deixant de tractar sistemàticament com a terroristes a militants pacífics pel fet de compartir els objectius polítics del PKK i integrant la qüestió kurda en una visió regional que consideri els kurds de l'Iraq i de Síria com a socis naturals de Turquia. La col·laboració internacional podrà apuntalar el procés un cop s'hagi iniciat i no faltaran els actors disposats a compartir experiències i actuar com a facilitadors o mediadors. La pau no passa només per Imrali però si en Imrali es posa fi a l'actual cicle de violència i es dóna el vistiplau a la negociació política es podrà avançar amb garanties en els altres fronts. L'assassinat de París ha d'aclarir com més aviat, però en cap cas ha de ser l'excusa per bloquejar el procés. Les negociacions han de continuar.